

УДК 001 [14+17](045)

Н. М. Сухова

ЦИФРОВА РЕАЛЬНІСТЬ: НОВІ УМОВИ ДЛЯ ЛЮДСТВАНаціональний авіаційний університет
ORCID: 0000-0002-2422-43970003

Анотація. У статті досліджуються трансформаційні процеси ціннісної системи людства в умовах цифрової реальності. Показано, як розвиток сучасних технологій впливає на різні сфери людського існування, формуючи іноді непередбачені пропозиції для вирішення нагальних питань щодо існування людини в суспільстві та в світі загалом. Наголошено, що намагання побудувати нову ціннісну систему в умовах цифрової реальності, спонукає людство замислитися над образом Я у майбутньому. Оскільки саме цінності, як провідники трансцендентного, задають горизонти належного, надають нам наш власний образ. Показано, що дослідники постмодерної епохи, стверджуючи відносність людських цінностей, глибоко помилялися у своїх висновках. Нова цифрова реальність активно втілює свої абсолютні цінності стосовно людини та суспільства, унеможливаючи будь-яку альтернативу. Поєднання ІТ, нано- та біотехнологій сформували нову реальність з новими умовами для життя людини.

Ключові слова: цифрова реальність, віртуальний простір, цифрова освіта, емерджентність, дистанційне навчання, цінності, інформаційні технології.

Вступ

Перебуваючи на стадії активної соціально-культурної перебудови, сучасна цивілізація знайшла здатність накопичувати та розвивати свій інтелектуальний потенціал у межах цифрових технологій, створюючи нову логіко-понятійну емерджентну цифрову систему. При цьому емерджентність виступає однією з форм прояву принципу переходу кількісних змін у якісні та показником таких характеристик цілісної системи, які відсутні в її складових. Нещодавно вважалося, що нові технології вирішать усі проблеми людини та суспільства, і це збереже наші життєві ресурси. Але коли зіткнулися з цифровізацією різноманітних сфер людського існування, то проблеми людства почали зростати майже в геометричній прогресії. Відбувається, на думку О. Антіпової, бурхливий розвиток технологій, зокрема інформаційно-комунікативних, активізація різного роду мереж, прагнення до інновацій, підвищення рівня життя, становлення суспільства знань, активізація процесів інфообміну й міжкультурної взаємодії означена низкою соціокультурних ризиків (Антіпова, 2020: 109). Впроваджуючи нові технології, людина суттєво видозмінюється у різноманітних аспектах свого існування. Цифрові технології виступають новою сходинкою цивілізації, коли частина людського буття переноситься у кіберпростір. І знову людство виявилось безпорадним перед технікою, яку саме й винайшло. Маніпулювання свідомістю людей через мережі, ЗМІ, використовуючи природний ескапізм знесиленої людини в швидкоплинному світі, породило нові форми і умови існування на планеті.

Мета дослідження

Метою даного дослідження є аналіз нових умов існування людства в цифровій реальності, усвідомлення меж утілення новітніх технологій в освіті, медицині та безпеці. Підставою для досягнення мети буде порівняльний аналіз різноманітних поглядів представників різних галузей знання на цифровізацію.

Методологія дослідження

Відповідно до визначеної мети дослідження, використано декілька методів і принципів: аналітико-описовий метод, соціокультурний, загальнонаукові принципи історизму, єдності історичного та логічного. Компаративний підхід сприяє зіставленню між собою

передчуттів та прогнозів науковців щодо нових ціннісних умов існування людини в цифровій реальності.

Результати

Кожна епоха переживає свій когнітивний вибух. Сьогодні це представлено питанням утілення штучного інтелекту в життя людини і суспільства. Це буде головною моделлю наступної фази розвитку не тільки соціуму, але й антропосистеми загалом, до реалізації якої ще не зовсім усвідомлено наблизилось людство. Ми ще не знаємо, чим є наш природний людський інтелект (ширше – свідомість), який ми націлені емулювати в комп'ютерній програмі, а відтоді і штучний інтелект є недосконалим знаряддям вирішення нагальних проблем (Дубровський, 2015: 66).

Тенденція надмірного споживання товарів і послуг докорінно змінило соціальну реальність. З огляду на останні події в сучасному світі, що пов'язані з введенням карантинних заходів із причин пандемії Covid, спостерігається сакралізація порожнечі та безглуздя тих цінностей, які не можуть бути стабільними навіть упродовж десяти років. Як зазначає І. Васюк, «абсурдність буття сучасної людини, перетворення її на «двовимірну істоту», яка живе лише у просторово-часовому вимірі, є закономірним наслідком споживацького суспільства, масової культури. Як відомо, провідною тенденцією масового суспільства є його абсурдна, ірраціональна установка «споживання заради споживання» (Васюк, 2020: 74).

Поняття «цифрова реальність» визначається багатьма дослідниками як віртуальна, доповнена і змішана реальності та інші імерсивні (ті, що створюють ефект присутності) технології. А також як етап саморозвитку інформаційної реальності, де знакові системи радикально відмінні від природного та індустріального середовища і трансформують соціум за допомогою комп'ютерних технологій в електронно-цифрове середовище як «третю природу»: сукупність складних, операціонально замкнених інформаційних систем, які поєднані в мережах електронних комунікацій і функціонують за законами і нормами, що є відмінними від класичних законів і пояснювальних моделей фізики, природознавства та соціології (Подопригора, 2018: 7-21). Цифрову реальність пов'язують із четвертою промисловою революцією, яка докорінно змінить життя людства. Головною її характеристикою є втілення штучного

інтелекту в життя людей, що потягне за собою знищення багатьох професій. Автоматизація професій стає глобальним трендом світового ринку праці у XXI ст. Найближчими роками він проявиться особливо яскраво і буде набирати обертів. Економічно вигіднішим для роботодавця буде закупити робототехніку (РТ), бо роботу потрібне лише електроживлення, на відміну від людини-робітника, яка має душу, відчуває втому та біль, потребує відпочинку і т. д. Тому в цифровому суспільстві у роботодавців найголовніша умова – дешева, а краще безкоштовна, робоча сила. Усі технологічні оновлення, які переживає сучасний світ, населенню повною мірою транслюватися не будуть. Ми не дізнаємося цього від політиків. Вони будуть обходити це питання мовчанням і тільки намагатимуться переконати всіх, що все здійснюється на благо людей, бо в економічному світі така технологія дає значну економічну ефективність. Для когось це дійсно є чудовою умовою існування, особливо де є ризики втрати великі статки. Але з'явиться багато безробітних людей, які не зможуть себе прогодувати, тому наївним є вважати, що таку кількість людей держава буде утримувати на дотаціях.

І все ж таки наша планета запускає новий цикл свого існування, в якому, перш за все, змінюється життя людини. Ситуація обмеження, що пов'язана з епідемією коронавірусу, коли людина опинилася на одинці із собою, висвітлює актуальні теми людства, які за певного аналізу та дій можуть стати найпродуктивнішими для людства XXI ст. І чим далі ми будемо проживати цю ситуацію, тим більше розумітимемо, для чого вона нам дана, в чому криються наші попередні помилки.

У постмодерну епоху XX ст. (Ж. Дерріда, Ж. Делюз, Р. Барт, Ю. Крістева, Ф. Гваттарі, М. Фуко та ін.) декілька десятиліть наївно стверджували думку про відносність цінностей. Людина з постмодерним стилем мислення обігрувала в сміховій культурі ставлення до великих цінностей, атакуючи ціннісний універсалізм. Це пояснюється тим, що культура цієї доби є культурою «масової індивідуальності», коли розуму відмовляють у законодавстві і наділяють його інтерпретативною функцією. Отже, відбулися зміни в стилі інтелектуальної діяльності. Інтерпретативний розум спрямував пошук на повсякденну практику, комунікації та діалоги, через що втрачається пріоритет пошуку істини (Герцева, 2009). Тепер досить складно деяким людям усвідомлювати абсолютність загальнолюдських цінностей.

Розглянемо, яких помилок припустилося людство в минулу епоху, що призвели до глибокої економічної та соціальної кризи. Перш за все, слід зазначити, що в XX ст. ми усвідомлювали наявність двох протилежних сил – громадян і політики з корпораціями. У новому XXI ст. в гру вступила третя сила – це природа (біологічна екосистема), яку майже не помічали і використовували для своїх потреб. Сьогодні вона пред'являє і політикам, і громадянам свої вимоги. Стихійні лиха, мутація вірусів і бактерій, поява нових хвороб, постійні спалахи на Сонці все більше впливають на все живе на нашій планеті. І якщо в спокійній ситуації, деяким діячам можна було імітувати політичний театр, надаючи громадянам держави

мінімум коштів і послуг, а самим робити свою «політику», то за появи третього гравця ігнорувати багато чого вже не можна. Природа, як третій гравець, і надалі буде проявляти свої права, випробовувати не тільки політиків, але й громадян на міцність.

Які ж цінності втратили свою актуальність у новому тисячолітті? Багато вітчизняних і зарубіжних дослідників різних напрямків наукового знання підкреслюють той факт, що остаточно вичерпав себе міф часів Просвітництва, що людина, її інтереси та цінності є головними в політичній системі, що все існує тільки для людини. Сучасна ж практика доводить необхідність перебування на передньому плані республіканської ідеї загального блага, коли наші цілі та інтереси обмежуються заради загального блага. В цьому питанні слід покладатися на освітні заклади, адже саме вони здійснюють потужний вплив на становлення людини з моменту її свідомого входження в світ.

Перед людьми XXI ст. постали питання про те, як визначати це загальне благо та як його регулювати в подальшому; які конкретно кроки слід зробити, щоб вибудувати нову систему на політичному, соціальному та економічному рівнях. Це питання тягне за собою завдання формування нової етики. Ми просуваємося в бік нової республіканської ідеї. Через це виникають питання до нової етики при зсуві цінностей.

Наступна загроза для людства виступає у формі атаки на нашу приватність, на наш внутрішній світ, що є важливою цінністю та необхідною умовою збереження людяності, взаємоповаги та творчості. Пандемія висвітлює всі задуми і плани можновладців, які використовують можливості заробити на людському горі. Примусове тестування, примусова ізоляція та вакцинація є, на нашу думку, загрозами для нашої приватності, та може стати небезпечним чинником контролю над людьми. Наш внутрішній світ, який був частково прихованим від суспільства, стає цілком прозорим з огляду на фізичне та психологічне здоров'я. В такому разі відбувається порушення прав людини на приватне життя. Тому людству ще доведеться вирішувати проблему балансу між приватністю і загальним благом.

Уже очевидним є той факт, що ситуація після закінчення карантину буде змінювати пріоритети людства. Якщо на передній план не вийдуть такі сфери людського існування, як освіта, медицина та безпека, криза буде загострюватися, і, мабуть кардинально вирішити виправити її зможе тільки природа як третій гравець на світовій арені.

Значні кошти держав у XX ст. були спрямовані на індустрію розваг, а сьогодні ми спостерігаємо новий тип середньостатистичної людини, якає порожньою внутрішньо та нікчемною у своїй основі. Вона не хоче працювати, брати участь у світовій культурній, економічній та політичній роботі. Будучи завжди невдоволеною, вона знаходить підстави для претензій іншим, не усвідомлюючи, що стала ресурсом нових політичних сил. А гроші, як анонімна сила, перетворилися на приховану владу над усім, оминаючи групи людей, які навчалися, дисципліновано отримували знання, практично втілювали свої творчі проекти.

Важливою загальнолюдською цінністю також є праця. Під час поглиблення світової кризи з'явилося багато соціально пасивних людей, які живуть за

рахунок соціальних виплат. А це є атакою на суспільні блага, бо це - кошти з податків працюючих. Політики «лівого» спрямування вимагають перерозподілу ресурсів. А коли перерозподілені ресурси йдуть на цю «масову людину», то потім повертаються туди, звідки вони й прийшли. Історичний досвід показує, що у багатьох безробітних людей відсутні стратегічні плани (все, що вони отримують, тут же й віддають). Вони навіть не здогадуються, що через них проходять грошові потоки, які роблять великих інформаційних та цифрових гігантів ще більш могутніми. Згубна психологія «масової людини» ХХІ ст. полягає в тому, що вона не піде до театру чи на концерт симфонічної музики, а накупить собі гаджетів і буде весь час перебувати в соціальних мережах. Її активність проявляється лише у віртуальному просторі, а реальний фізичний простір для себе вона закриває сама. А коли повертається в нього, то лише з претензіями та невдоволенням, які заклали їй у соціальних мережах.

Як показав сучасний досвід, нинішня культура Європи розриває зі своїм історичним минулим, із глибинною історією. Оскільки ця глибинна історія повинна жити в глибинних контекстах, а саме: студенти повинні відвідувати лекційні аудиторії університету; прихожани церков заходять на молебін до церковних споруд, а театри повинні наповнюватися людьми, які живуть інтересом до цього виду мистецтва і т. д. Тому сьогодні відбувається розрив із історією, з традицією, зі стійкими ціннісними утвореннями. Ореолом святості починають огортати групи людей та типи практики, які більшою мірою є віртуальними та надуманими, придуманими нещодавно, щоб вирішувати проблеми сьогодення.

Обговорення

Проблемі нових умов існування людства в умовах цифрової реальності присвячено багато робіт представників різних галузей наукового знання. А в наукових осередках обговорюються проблеми втілення цифрової освіти, за допомогою дистанційного навчання та проблеми цифрової медицини, коли своє життя людина повинна буде довіряти штучному інтелекту і роботі. Безліч обговорень цих проблем викладено на Ютуб-платформі провідними фахівцями з неврології, психології та психіатрії, філософами, педагогами, юристами, соціологами в рамках конгресів і різноманітних наукових дискусій. І хоча віддані своєму покликанню люди пишуть про згубність шляху тотального «цифрового подвижництва» з його сумнівними цінностями стосовно лікування, виховання та навчання людини, владні структури, виправдовуючись браком коштів у бюджеті, пропонують проекти закріплення їх на законодавчому рівні. Тому думка чималої кількості експертів зводиться до того, що в кожній країні існують терміни цифровізації.

В сучасному Китаї, який обрав техногенний шлях свого подальшого розвитку, з січня 2021 року повномасштабно втілюється в життя національна система соціального кредиту (ССК). Або її ще називають рейтингом соціальної довіри, яка юридично затверджена на рівні закону. Авторська система соціального рейтингу Лін Джан Ю є небувалим за своїм розмахом амбіційним проектом побудови «ідеального світу», в якому

за допомогою страху і тотального контролю за людиною прагнуть сформувати законослухняних, надійних у всіх відношеннях та ввічливих людей. Це дуже схоже на тенденції, які свого часу були притаманні східним деспотіям. Отже, історія людства вже не одноразово переживала спроби встановлення «нових цінностей», верховенства закону за відсутності етики.

На нашу думку, сьогодні історія китайського цифрового тоталітаризму є прикладом того, як неймовірно розвинені технологічні засоби опинилися в руках людей, які навіть не замислюються над тим, що порушують права людини. Але ж китайський народ підтримує такі впровадження, бо давно перебуває в особливій площині цінностей, заборон і дозволеного. Тому Китай не може бути духовним лідером людства ХХІ ст. Еліти Китаю є технократичними, бо ставлять перед своїми громадянами технократичні цілі. Якщо інші країни візьмуть собі приклад Китаю за зразок, то тим самим можуть відкинути людство в далеке минуле.

Проблема цінностей цифрового суспільства давно обговорюється і в мистецьких колах. Так, одним із прикладів може слугувати британсько-американський серіал «Чорне дзеркало», за сценарієм Ч. Брукера, якого сьогодні порівнюють із всесвітньо-відомими американськими футурологами Р. Курцвейлом і Т. Фреєм. Показуючи в антиутопії майбутнє зі всіма його загрозами та ризиками, коли інформаційні технології стають центром людського життя, Ч. Брукер наслідує філософські концепції Н. Макіавеллі та Т. Гоббса. Вважаючи природу людини порочною, Ч. Брукер транслює своє песимістичне ставлення не тільки до людини, а й до всіх соціальних інтеракцій. Через своїх героїв він намагається донести глядачеві, що не цифрова епоха псує людину, а сама природа людей є зіпсованою. Так, антиутопія (місце в якому не хочеться жити) в літературі та мистецтві змінює утопічні проекти ХІХ-ХХ ст., застерігаючи людство від загроз технологічного порядку.

Поки що не дуже бентежить, що будь-який сервіс у телефоні потребує реєстрації, і ми, не замислюючись, вводимо свої персональні дані, щоб отримати певну послугу. А дарма. Бо джерелом маніпуляції в соціальної інженерії стають саме персональні дані людей. З. Вихованець слушно застерігає, що перехід від однієї епохи до іншої позначився значними технологічними та світоглядно-ціннісними зрушеннями у розвитку моделі цифрової цивілізації. Все виразніше виявляється розуміння крихкості та унікальності людського життя, проблеми незахищеності нашого спільного дому, химерність бар'єрів, які штучно розділяють людей (Вихованець, 2020: 31).

Найшвидше адаптуватимуться діти та молодь, бо брак досвіду не дозволить сприймати це як катастрофу. Допитлива молодь швидко засвоює технічні новинки, однак ні вони, ні ми не знатимемо, які наміри будуть «загорнуті» в новітні технології авторами впровадження програм тотального контролю і навішування ярликів. За умови низького рівня свідомості зростатиме дисбаланс у суспільстві, людям доведеться на собі відчутти дискримінацію та тиск на психіку, а також нові хвороби, як наслідок такого негативного впливу (Черниговская, 2020). Варіантів розвитку може бути безліч.

Висновки

Мужньо приймаючи всі виклики часу, нам доведеться змінити своє ставлення до світу, щоб гармонійно співіснувати з природою та Всесвітом. Вибудовуючи глобальний світ на основі принципів ринкового мислення, розподілу влади та багатства, людство відійшло від багатьох загальнолюдських цінностей, зберігаючи найвищі загальнолюдські цінності, що складають глибинні шари інтенціональної структури особистості. Для збереження свого подальшого життя на планеті, нам необхідно докласти зусиль для того, щоб виховати нове покоління людей, яке б орієнтувалося на загальне благо як найвищу людську цінність. Для гармонійного співіснування та взаємодії різних народів, необхідно переглянути ставлення до базових сфер людського існування: освіти, медицини та безпеки, перебудовуючи глобальний світ на нових підвалинах без центрів і периферій.

Це є найскладнішим завданням людства у ХХІ ст. Без цього не можливо позбутися світової несправедливості. Так, під час пандемії коронавірусу ми побачили, що до таких регіональних систем, як Україна, інші пострадянські країни, а також країни Африканського континенту, Близького Сходу, ставлять такі ж самі вимоги, як і до заможних країн світу. Європа і США можуть виділяти кошти для збереження робочих місць, тимчасово виплачувати заробітну плату, гасити «пожежі в бізнесі». А такі країни, як наша, не можуть собі цього дозволити.

Спостерігаючи за експериментом із соціальним рейтингом у Китаї, людство має замислитися над тим, чи потрібна така цифрова держава з певними цінностями, якщо люди в державі такого типу не потрібні. Адже індивід не є самодостатнім. Щоб розкритися, він повинен навчатися у інших, допомагати іншим, взаємодіяти з іншими. Тільки тоді ми стаємо повноцінними особистостями, коли навчимося взаємодіяти

Небезпечною для людини нової епохи є втрата приватності світу нашого здоров'я, примусу людини до тих дій, які порушують її права. В подальшому це потягне за собою низку проблем, призведе до відчуження і ворожнечі. Тим більше, що з розвитком сучасних технологій не можна бути впевненим у тому, що особиста інформація людини не буде використана проти неї. Це є однією з важливих небезпек майбутнього.

Позитивним моментом сучасності є шанс переавантаження стосунків між людьми, перегляд причин відходу від багатьох загальнолюдських цінностей. Для цього людям ще буде необхідно сформулювати загальні для всіх цілі та інтереси як республіканського співтовариства. А поки що ми повинні мужньо прийняти той факт, що впродовж трьохсот років у нас заохочували індивідуалістичні тенденції. І це привело до моральної деградації людей, які прагнуть видовищ, розваг і вимагають від системи, щоб їхні бажання задовольнялися й надалі.

Список літератури

1. Антіпова О. П. Ключеві тенденції трансформації міжкультурної комунікації в умовах пандемії / О. П. Антіпова // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 2 (32). –: НАУ, 2020. – С. 109-114.

2. Васюк І. В. Проблеми особистості в контексті соціально-філософського дискурсу / І. В. Васюк // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 2 (32). –: НАУ, 2020. – С. 72–77.

3. Вихованець З. С. Трансформація розуміння теорії соціальної дії на зламі тисячоліть / З. С. Вихованець // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 2 (32). –: НАУ, 2020. – С. 31–35.

4. Герцева А. А. Место и роль ценностей постмодернизма в «культурной глобализации» [Електронний ресурс] / А. А. Герцева. – Режим доступу: <http://vestnik.osu.ru/2009>.

5. Дубровский Д. И. Проблема «сознание и мозг»: теоретическое решение / Д. И. Дубровский – Москва : Канон. 2015. – 208 с.

6. Подопригора А. В. Число и цифра: пифагорейская традиция и метафизика цифровой реальности. / А. В. Подопригора // Научный ежегодник Института философии Уральского отделения РАН, 2018. – Т.18. вып. 3. – С. 7-21.

7. Словари и энциклопедии на Академике. [Електронний ресурс] – Режим доступу URL://https://dic.academic.ru/dic_fwords/712].

8. Цифровой тоталитаризм с человеческим лицом / [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ng.ru/science/2021-01-26/9_8066_totalitarianism.html

9. Черниговская Т. В. Человек в цифровую эпоху / Т. В. Черниговская / [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://www.youtube.com/watch?v=XsVx74TW6iU>

10. Эмерджентность. Словари и энциклопедии на Академике. [Електронний ресурс] – Режим доступу URL://https://dic.academic.ru/dic_fwords/712.

References

1. Antipova, O. P. (2020). Ključevi tendentsii transformatsii mizhkulturnoi komunikatsii v umovakh pandemii [Key trends in the transformation of intercultural communication in a pandemic]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu*, Seriya: Filosofiia. Kulturologiia, *Proceedings of the National Aviation University*, 2 (32), 109-114 [in Ukrainian].

2. Emerzhentnost. Slovarei i entsiklopedii na Akademike. Retrieved from https://dic.academic.ru/dic_fwords/712 [in Russian].

3. Podoprighora, A. V. (2018). Chislo i tsifra: pifagoreyskaya traditsiia i metafizika tsifrovoy realnosti [Number and digital: the Pythagorean tradition and the metaphysics of digital reality]. *Nauchnyy ezhegodnik Instituta filosofii Uralskogo otdeleniya RAN, Scientific Yearbook of the Institute of Philosophy of the Ural Branch of the Russian Academy of Sciences*, 18 (3), 7-21 [in Russian].

4. Dubrovskiy D. I. (2015). Problema "soznaniyeimozg": teoreticheskoyeresheniye [The Mind and Brain Problem: A Theoretical Solution]. Moscow: Kanon [in Russian].

5. Vasjuk, I. V. (2020). Problemy osobystosti v konteksti sotsialno-filosofskoho diskursu [Personality problems in the context of socio-philosophical discourse]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu*, Seriya: Filosofiia. Kulturologiia, *Proceedings of the National Aviation University*, 2 (32), 72-77 [in Ukrainian].

6. Tsifrovoy totalitarizm s chelovecheskim litsom [Digital totalitarianism with a human face] (2021). Retrieved from https://www.ng.ru/science/2021-01-26/9_8066_totalitarianism.html [in Russian].

7. Slovarei i entsiklopedii na Akademike. Retrieved from https://dic.academic.ru/dic_fwords/712 [in Russian].

8. Gertseva A. A. (2009). Mesto i rol tsennostey postmodernizma v "kulturnoy globalizatsii" [Place and role of postmodern values in "cultural globalization"]. Retrieved from: <http://vestnik.osu.ru/2009> [in Russian].

9. Vykhovanets, Z. S. (2020). Transformatsiia rozuminnia teorii sotsialnoi dii na zlami tysiacholit [Transformation of understanding the theory of social action at the turn of the millennium]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu*, Seriya: Filosofiia. Kulturologiia, *Proceedings of the National Aviation University*, 2 (32), 31-35 [in Ukrainian].

10. Chernigovskaya, T. V. Chelovek v tsifrovuyu epokhu [Man in the digital age]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=XsVx74TW6iU> [in Russian].

Сухова Н. Н.

ЦИФРОВАЯ РЕАЛЬНОСТЬ: НОВЫЕ УСЛОВИЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

В статье исследуются процессы трансформации ценностной системы человечества в условиях цифровой реальности. Показано, что развитие современных технологий влияет на все сферы существования человека, часто инициируя необдуманные предложения для решения насущных проблем человека в обществе и на планете в целом. Подчеркивается, что попытки создать новую ценностную систему в условиях цифровой реальности, заставляет человечество задуматься над тем, к какому образу Я мы сами себя продвигаем, ведь именно ценности, будучи проводниками трансцендентного, задают нам горизонты должного, предоставляют нам наш собственный образ. Вместе с тем, опыт человечества последних лет, когда в мире замечено углубление различных кризисов (экологических, экономических, социальных и др.) заставляет задуматься над результатами нашей деятельности и поступков, осознать неизбежность ответственности за свой выбор и принятые решения. Показано, что исследователи эпохи постмодерна, утверждая относительность человеческих ценностей, глубоко ошибались в своих выводах. Новая цифровая реальность активно внедряет свои абсолютные ценности относительно человека и общества, делая невозможным альтернативность суждений. Это чётко просматривается в области образования и медицины. Но эпидемия COVID-19 внесла свои коррективы в планы цифровизации. После завершения карантина мир уже не вернётся к прежним формам жизнедеятельности. Соединение IT, нано- и биотехнологий сформировали новую реальность с новыми условиями для жизни человека.

Ключевые слова: цифровая реальность; виртуальное пространство; цифровое образование; эмерджентность; дистанционное образование; ценности; информационные технологии.

Sukhova N.

DIGITAL REALITY: NEW CONDITIONS FOR HUMANITY

Introduction. Civilization is now at the stage of active socio-cultural restructuring. It has acquired the ability to accumulate and develop its intellectual potential within digital technologies, to create a new logical-conceptual emergent digital system. **The aim and tasks.** The aim is to analyze the new conditions of human existence in digital reality, to understand the boundaries of the implementation of the latest technologies in the fields of education, medicine, and security. The task is to carry out a comparative analysis of various views of representatives of various branches of knowledge on digitalization. **Research methods.** Analytical and descriptive methods, sociocultural, general scientific principles of historicism, and the unity of the historical and logical ones have been used in the paper. The comparative approach contributes into comparing the presentiments and forecasts of scientists about new value conditions of human existence in the digital reality. **Research results.** Digital reality is associated with the fourth industrial revolution, which is fundamentally changing the life of mankind. In digital reality, one of the threats is the loss of individual privacy, the individual inner world, which is an important value and a necessary condition for preserving humanity and mutual understanding. For the current conditions of the coronavirus pandemic, such examples as forced testing and isolation, and vaccination, according to the author, are evidence of a threat to individual privacy and a dangerous factor in control over people. The inner world of the individual, which was partially hidden from society, is now completely transparent, taking into account the observation of physical and psychological health. Humanity has yet to tackle the problem of a balance between privacy and the common good. **Discussion.** Today European culture has been breaking with its history, tradition, and stable value formations. Such classical concepts as man, labor, common good, rationality, family, education, upbringing, etc. have become the subjects of revision. In contrast, the cult of technocrat thinking and technological-market man is being introduced. On the other hand, there are attempts to explain the alienation of human needs and behavior by the nature of the person himself. The corresponding opinion is spread that a person is by nature a vicious creature, therefore, with any technological breakthroughs, he will definitely spoil something. **Conclusion.** Forming a global world based on the principles of market thinking, distribution of power, and wealth, humanity has departed from many common human values. For fruitful coexistence and interaction of different peoples, it is necessary to reconsider the attitude to the basic spheres of human existence: education, medicine, and security, and to rebuild the global world on new foundations without a center-periphery hierarchy. On the positive side of our time, there is a chance to reset the relationships between people and renovate their attitudes to nature and society.

Keywords: digital reality, virtual space, digital education, emergence, distance education, values, information technologies.

УДК 130.2(045)

Н. А. Ченбай

**СИМВОЛ ЯК АТРИБУТ КОМУНІКАЦІЇ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ
(СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ)**

Національний авіаційний університет
ORCID: 0000-0003-3744-3166

Анотація В статті досліджуються особливості символічної комунікації в умовах широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій, які впливають на спілкування і сприйняття інформації людьми, які комунікують у різних соціальних мережах. Розглянуто підходи до визначення поняття «комунікація». Обґрунтовується висновок, що з розповсюдженням естетичних ідей та механізмів масової культури з'явилося нове бачення природи символів, що істотно вплинуло на якість діалогу та зумовило змістовні зміни в комунікаційних процесах.

Ключові слова: символ, знак, комунікація, символічна комунікація, культура, цифрова епоха.

Вступ

В останні десятиліття, коли в світі розпочався новий етап розвитку технологічної сфери. Він поступово перетворювався на світ цифрових технологій. Фахівці визнали цифровизацію (англ. Digitalization) основним фактором економічного зростання економіки всіх країн світу, головним трендом розвитку суспільства. В усі часи процес упровадження в житті будь-яких нових технологій, зокрема й цифрових, відзначався тривалістю і невизначеністю, який мистив безліч викликів для людства. Масштабні трансформації, що відбуваються в наш час, позначені девальвацією

традиційних цінностей, до яких належить і комунікація. Комунікаційний процес не є простим обміном інформацією між людьми: за її допомогою створюється особливе середовище – інформаційно – комунікаційний простір, який визначає специфіку соціокультурної системи, місце в ній людини.

Протягом останніх десятиліть людство живе в особливому світі, створеному знаками і символами, які моделюють або симулюють об'єктивну дійсність, що сприймається деякими учасниками комунікації як єдино існуюча. В новій «реальності» людина взаємодіє не з речами або іншими людьми, а з їхніми